

# Náhrada škody, ztížení společenského uplatnění

Nízký věk, v němž následky nastaly, může být jedním z kritérií, které jsou významné pro zvýšení náhrady. Rozhodující je porovnání stavu před vznikem újmy na zdraví se stavem, který se vytvořil po ustálení zdravotního stavu poškozeného. Okolnosti, za nichž k události došlo nejsou samy o sobě důvodem, který má význam pro zvýšení náhrady.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1592/2010, ze dne 28.3.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně nezletilé O. M., zastoupené sestrou V. M., zastoupené JUDr. V.M., advokátkou se sídlem v P., proti žalované Č.p.p., a.s., se sídlem v P., o zaplacení 780.000,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 30 C 99/2008, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 4. listopadu 2009, č. j. 39 Co 280/2009-69, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 11. 2009, č. j. 39 Co 280/2009-69, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala náhrady škody na zdraví (posttraumatická stresová porucha s možným rozvojem neurotických potíží) ve výši 780.000,- Kč, která jí vznikla jako účastnici dopravní nehody dne 22. 7. 2005, kdy byla přítomna smrtelnému zranění svých rodičů J. a J. M. (sama byla rovněž zraněna). Požadovaná částka představuje náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši dalšího pětinasobku základní sazby bodového ohodnocení; částku 156.000,- Kč již obdržela od žalované pojišťovny, u níž byl pojištěn provozovatel vozidla, které způsobilo dopravní nehodu.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 18. 2. 2009, č. j. 30 C 99/2008-41, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 780.000,- Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vzal za zjištěné, že žalobkyně přišla ve svých devíti letech o oba rodiče, jejichž smrti při tragické dopravní nehodě byla přítomna. Šlo o traumatizující zážitek, který ve značné míře ovlivnil její psychiku. U žalobkyně se objevily příznaky fobického úzkostného charakteru, které se mohou v pozdní adolescenci a dospělosti dále rozvíjet, má poruchy spánku, strach ze samoty. Ztrátou rodičů byla žalobkyně omezena v běžném způsobu života dospívajícího dítěte, přičemž si ponese velmi vážné psychické následky z dopravní nehody po celý život. Ačkoli MUDr. R. D., znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, neohodnotil zdravotní postižení maximálním počtem bodů podle základního ohodnocení ani je nezvýšil podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. [440/2001](#) Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „vyhláška“), přiznal soud požadovaný pětinasobek základního odškodnění s poukazem, že jde o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, pro nějž je tato výše náhrady přiměřená.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 11. 2009, č. j. 39 Co 280/2009-68, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl, žalované neuložil poplatkovou povinnost a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Po doplnění dokazování dospěl odvolací soud k závěru, že ačkoli soud prvního stupně učinil správná skutková

zjištění, nevyhodnotil je po právní stránce správně. Jestliže položka 16 Přílohy č. 2 vyhlášky (vážné duševní poruchy vzniklé působením otřesných zážitků nebo jiných nepříznivých psychologických činitelů a tísnivých situací) předpokládá ověření příslušným psychiatrickým pracovištěm, nelze ji mít za prokázanou, nebyla-li v průběhu řízení ověřena. Přihlédl dále k faktu, že znalec nehodnotil ztížení společenského uplatnění žalobkyně celým možným rozpětím bodů ani nenavrhoval zvýšení bodového ohodnocení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky. Úvahu soudu prvního stupně ohledně aplikace § 7 odst. 3 vyhlášky proto považoval soud odvolací za nepřipustnou v situaci, kdy nelze učinit závěr o tom, že schopnosti a možnosti žalobkyně jsou trvale poškozeny, zcela vymizely nebo že by byla zohyděna. Nebylo ani zjištěno, že by existovala nějaká aktivita, které by nebyla žalobkyně po vzniku škody schopna; z uvedených důvodů považoval odvolací soud přiznání požadovaného pětinásobku základní výše ztížení společenského uplatnění za neopodstatněné.

Proti uvedenému rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. z důvodů podle § 241a odst. 2 písm. a) a b), odst. 3 o.s.ř. Odvolací soud podle ní bagatelizoval její traumatizující zážitek ničím neopodstatněným závěrem, že tragická událost nijak nezasáhla do jejího psychického vývoje. Argument odvolacího soudu o nedostatečnosti posudku vypracovaného znalcem bez ověření psychiatrickým pracovištěm nemůže obstát, pokud zároveň z tohoto posudku činí odvolací soud závěr o přiměřenosti základní výše odškodnění. U žalobkyně se rozvinula posttraumatická stresová porucha, která si bude vyžadovat dlouhodobější psychoterapeutickou pomoc v řádu měsíců až let; znovuprožívá trauma, má symbolické děsivé sny s motivy smrti, vyhýbá se samotě, trpí plačtivostí, úzkostnými až fobickými stavy. Následky, které si žalobkyně ponese po celý svůj život, jsou tedy zřejmé. Důvody mimořádného zřetele hodné jsou pak podle ní dány okolnostmi, za jakých se dopravní nehoda s tragickými následky stala. Skutečnost, že znalec nevyhodnotil ztížení společenského uplatnění maximálním počtem bodů, není pro zvýšení náhrady podle § 7 odst. 3 vyhlášky podstatné; zásadní je zde princip proporcionality. Ze všech těchto důvodů navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že ačkoli považovala výši náhrady za ztížení společenského uplatnění určenou znalcem MUDr. D. za objektivní, nesouhlasí se zvýšením odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky, pokud nebyla znalcem přiznána maximální výše základního bodového ohodnocení a nejsou-li tu ani důvody pro zvýšení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky. Listinný důkaz, který byl v průběhu řízení proveden k otázce zjištění výše základního bodového ohodnocení, nebyl žádnou ze stran sporu zpochybněn, nebyl proto důvod k vyhotovení revizního znaleckého posudku.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 o.s.ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně, které je podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. přípustné, je i důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění (§ 444 odst. 1 obč. zák.). Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které lze poskytnout náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění, a určování výše náhrady v jednotlivých případech (§ 444 odst. 2 obč. zák.).

Podle § 3 odst. 1 vyhlášky č. [440/2001](#) Sb. odškodnění ztížení společenského uplatnění se určuje podle sazeb bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 2 a 4 této vyhlášky, a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských

potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví (dále jen "následky"). Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.

Podle § 7 odst. 1 vyhlášky se výše odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku. Podle odst. 3 tohoto ustanovení může soud ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele výši odškodnění stanovenou podle této vyhlášky přiměřeně zvýšit.

Výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění určená na základě celkového bodového ohodnocení stanoveného lékařem představuje již sama o sobě náhradu za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti. Předpokladem přiměřeného zvýšení odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je existence takových výjimečných skutečností, které umožňují závěr, že zejména vzhledem k uplatnění poškozené v životě a ve společnosti, kupříkladu při uspokojování jejich životních a společenských potřeb, včetně výkonu povolání nebo přípravy na něj, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, i s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví i na jeho předpokládané uplatnění v životě, nelze omezení poškozeného vyjádřit jen základním odškodněním za ztížení společenského uplatnění. Úvaha lékaře o možnosti aplikace ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky v procesu určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění je součástí širšího procesu určování „základního“ bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 3, 5 a 6 vyhlášky, kdy lékař vychází z jemu známých skutečností o posuzovaném případě a ze svých odborných znalostí, a může zvýšit bodové ohodnocení až o 50%, dospěje-li k závěru, že utrpěnou újmu nelze vyjádřit jen podle sazeb bodového ohodnocení stanovených v přílohách vyhlášky. Tento závěr se může týkat jen odborného lékařského hodnocení následků škody na zdraví z hlediska jejich intenzity, zda tedy škoda na zdraví vedla ke zvlášť těžkým následkům, které postiženého podstatně omezují nebo významně mění jeho uplatnění v životě. Nezabývá se však (a ani to není v praktických možnostech lékaře) zjišťováním a hodnocením širšího okruhu skutkových okolností z pohledu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, tj. zda se navíc jedná o jinak výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, kdy možnosti poškozeného jsou velmi výrazně omezeny či zcela ztraceny ve srovnání s úrovní kvality jeho života v době před vznikem škody (tato úvaha náleží výlučně soudu) či zda jsou tu další výjimečné okolnosti (např. věk), které mohou zvýšení opodstatňovat. Jinými slovy, nepřistoupí-li lékař při určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění k jeho zvýšení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, znamená to pouze, že následky škody na zdraví nehodnotil z hlediska jejich intenzity jako zvlášť těžké, avšak to samo o sobě nevylučuje možnost zvýšení odškodnění soudem podle § 7 odst. 3 vyhlášky, neboť i ty následky škody na zdraví, které nelze z pohledu lékaře hodnotit jako zvlášť těžké, mohou postiženého vyloučit z mimořádné sportovní, odborné či jiné činnosti, kterou předtím vykonával, či mohou s přihlédnutím k jiným okolnostem představovat důvod pro mimořádné zvýšení (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011, Cpjn 203/2010, uveřejněné pod č. 50/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). To platí i u položky 016 Přílohy 2 vyhlášky – „Vážné duševní poruchy vzniklé působením otřesných zážitků nebo jiných nepříznivých psychologických činitelů a tísnivých situací“, kde jsou východiskem především údaje získané od pacienta, které mohou být ovlivněny jeho subjektivním dojmem.

Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zřejmé, že odvolací soud použil opačný přístup, neboť v okolnosti, že znalec MUDr. D. bodové ohodnocení nestanovil na samotné horní hranici rozmezí pro položku 016 (500-1500 bodů) a nepřistoupil ani ke zvýšení podle § 6 odst. 1 písm. c) o.s.ř., spatřoval

důvod, pro nějž není namístě zvýšit odškodnění postupem podle § 7 odst. 3 vyhlášky. Tento právní názor je v rozporu s judikaturou dovolacího soudu (srov. zmíněné stanovisko Rc 5/2011). Kromě toho je nesprávný závěr o potřebě ověření znaleckého posudku psychiatrickým pracovištěm.

V posuzovaném případě účastníci od počátku nezpochybnovali základ nároku žalobkyně na náhradu škody a vycházeli z posudku, vypracovaného soudním znalcem mimo řízení, v němž byla jednoznačně diagnostikována posttraumatická stresová porucha, podrázená pod vážné duševní stavy vzniklé působením otřesných zážitků nebo jiných nepříznivých psychologických činitelů a tísnivých situací pod položkou 016. Proto jím soud prvního stupně provedl důkaz jako listinou (odborným vyjádřením). Odvolacímu soudu lze přisvědčit, že položka 016 vyžaduje pro bodové ohodnocení vážné duševní poruchy ověření posudku příslušným psychiatrickým pracovištěm. Takové ověření má však místo jen tam, kde posudek podává ošetřující lékař či zdravotnické zařízení (§ 8 odst. 1 vyhlášky), které nemá psychiatrickou specializaci. V dané věci byl posudek vypracován soudním znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, proto je jeho další ověřování psychiatrickým pracovištěm bezpředmětné. Neobstojí tedy závěr odvolacího soudu, který poukazem na nedostatek ověření odůvodnil nesplnění podmínek pro mimořádné zvýšení náhrady.

Konečně nelze přehlédnout, že jak úvaha odvolacího soudu, tak soudu prvního stupně, ohledně důvodů pro mimořádné zvýšení náhrady není úplná. Absentuje totiž zjištění i závěry, jak se diagnostikované následky promítají do života poškozené a nakolik ji omezují v dosavadních aktivitách a možnostech uplatnění v různých sférách zapojení do společnosti. Nízký věk, v němž následky nastaly, může být jedním z kritérií, které jsou pro zvýšení náhrady významné. Rozhodující je ovšem porovnání stavu před vznikem újmy na zdraví se stavem, který se vytvořil po ustálení zdravotního stavu poškozené. Oproti tomu okolnosti, za nichž k tragické události došlo a které zvažoval soud prvního stupně, nejsou samy o sobě důvodem, který má význam pro zvýšení náhrady.

Ze všech těchto důvodů dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 části věty za středníkem, odst. 3 věta první o.s.ř.) a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Odvolací soud v dalším řízení zváží, zda jsou shromážděny dostatečné podklady pro závěr, že jde o mimořádný případ zvláštního zřetele hodný, resp. zda a v jakém rozsahu jsou důvody pro aplikaci § 7 odst. 3 vyhlášky dány.

( zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz) )

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)